

Scholing moet kwaliteit van vellingsarbeid verbeteren

Met de veiligheid van het vellingswerk in de bosbouw is het slecht gesteld. Er gebeuren veel ongelukken. Opvallend is dat ongeschoolde vellingsarbeiders een veel grotere kans lopen op een ongeval dan zij die wel een opleiding hebben genoten. Daarentegen schijnt ervaring minder uit te maken voor de kwaliteit van het werk. Meer opleiding is dus belangrijk ter bevordering van de veiligheid binnen de bosbouw.

Tijdens de manifestatie "Zorg voor ons bos" eind september jongstleden in Apeldoorn werd het rapport "De kwaliteit van de vellingsarbeid in Nederland" gepresenteerd. Het onderzoek hiervoor is uitgevoerd door de Dorschkamp en de Landbouwuniversiteit Wageningen in opdracht van het Directoraat-Generaal van de Arbeid van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De onderzoeksinstellingen benaderden willekeurig 275 vellingsarbeiders van de ruim 2400 die in ons land werkzaam zijn. De geselecteerden werden zowel geënquêteerd als geobserveerd op hun werkplek.

De inhoud van het rapport, dat aanleiding gaf tot diverse discussies tijdens de manifestatie, spreekt boekdelen. De kwaliteit van het vellingswerk is slecht en is hoognodig aan revisie toe. Dat geldt zowel op het gebied van de veiligheid, de werkmethoden als het onderhoud van de hulpmid-

delen. De onderzoekers constateerden overigens wel een duidelijk verschil tussen de situatie bij Staatsbosbeheer (SBB) en het bedrijfsleven. Vellingsarbeiders in dienst van de Rijksoverheid werken in het algemeen beter dan die in het bedrijfsleven.

De kwaliteitsscore blijkt nauw samen te hangen met de genoten opleiding. Vellingsarbeiders die zijn opgeleid werken in het algemeen beter dan zij die dat niet zijn. Bij SBB heeft iedere vellingsarbeider een opleiding genoten, in het bedrijfsleven geldt dat voor slechts een kwart van de betrokkenen. Het advies van diverse sprekers tijdens de manifestatie om zoveel mogelijk vellingsarbeiders een scholing te laten volgen, is dan ook niet vreemd.

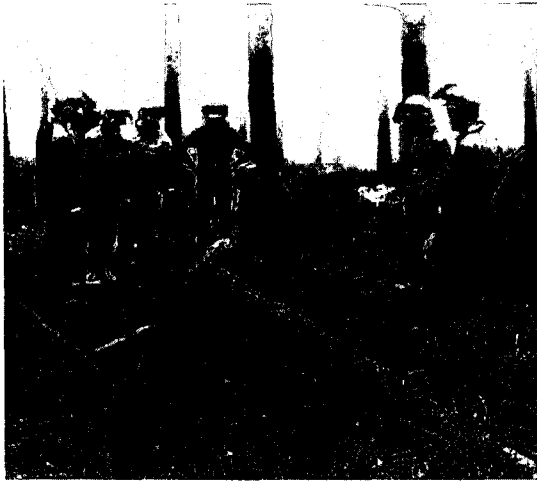
Leerlingstelsel

Het Leerlingstelsel Bosbouw en Cultuurtechniek (LSBC) in Schaarsbergen verzorgt vakopleidingen voor de bosbouw. Hier staat een combinatie van leren en werken centraal. De leerlingen moeten minimaal 20 uur per week bij een bosbedrijf werkzaam zijn en dan kunnen zij op basis van een leerovereenkomst een aantal weken per jaar een opleiding volgen.

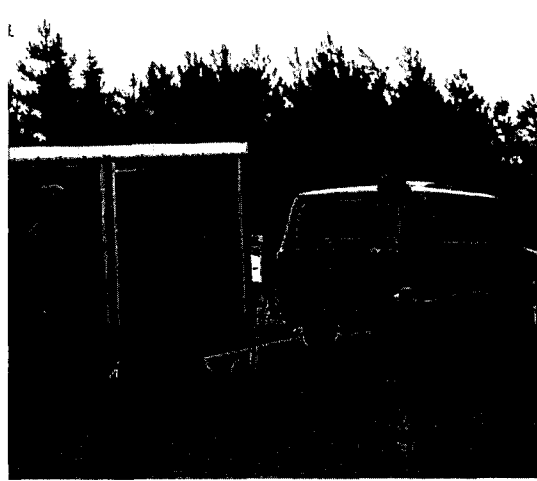
De primaire LSBC-opleiding tot vakkracht bestaat uit een onderbouw (het eerste jaar) en een bovenbouw (het tweede jaar). Het eerste jaar krijgt de leerling gedurende een achttal weken de basisvaardigheden aangeleerd zoals het vellen en planten van bomen. Het tweede jaar, waarin

■ Ing. Ron Brouwer (links) en ing. Martin Bouwman (rechts)
(Foto: John Ekkelboom)

■ "Het is belangrijk dat zoveel mogelijk mensen een scholing krijgen, zodat de kwaliteit in de bosbouwsector op een hoger niveau komt". (Foto: LSBC)

■ Volgens het onderzoek werken vellingsarbeiders in dienst van de Rijksoverheid beter dan die in het bedrijfsleven. (Foto: LSBC)

ook weer in totaal acht weken les wordt gegeven, bestaat uit drie modules te weten algemene bosbouw, bosverzorging en houttoogst/mechanisatie.

Bij de module algemene bosbouw staan de aanleg van beplantingen in bossen en het meten van hout onder meer centraal. De bosverzorging richt zich op het uitvoeren van dunningen -waarbij ook het gebruik van handgereedschap aan de orde komt- en op het ruigtenbeheer, zoals het maaien van ruig gras. In de derde module gaat de aandacht uit naar het werken met de motorzaag en trekkers en het onderhoud van de mechanische hulpmiddelen.

Na de primaire opleiding kan een vakkracht zich verder bekwamen tot meewerkend voorman en vervolgens tot uitvoerder/opzichter. Naast bosbouw heeft het LSBC nog een achttal andere vakrichtingen, te weten landschapsbouw, recreatie, cultuurtechniek, griend- en rietcultuur, natuurbeheer, onderhoud weg- en waterwerken, woonomgeving en kantonnier. In totaal telt het LSBC nu ongeveer 700 leerlingen waarvan slechts zo'n 40 tot 50 in de oplei-

ding voor vakkrachten in de bosbouw. Ing. Martin Bouwman, pr/voorlichtingsfunctionaris van het LSBC, legt uit dat de vraag om bijscholing in het kader van het leerlingwezen de laatste jaren heel snel is toegenomen maar dat die op het gebied van de bosbouw al lange tijd stabiel is gebleven. "Wij zijn ooit in het bos begonnen maar nu zie je steeds meer een verschuiving naar de woonomgeving"

Veiligheid centraal

Zowel Bouwman als LSBC-consulent ing. Ron Brouwer is ervan overtuigd dat opgeleide vellingsarbeiders minder gevaar lopen op het krijgen van een ongeval tijdens hun werkzaamheden. Ze benadrukken dat binnen LSBC-cursussen de veiligheid centraal staat. Er wordt duidelijk gemaakt dat iedereen moet werken met veiligheidskleding, elke cursist behoort bovendien alle veiligheidsvoorschriften te leren en via instructie wordt duidelijk gemaakt hoe gewerkt moet worden. Een belangrijk onderdeel is bovendien het onderhoud van de machines en de gereedschappen.

Brouwer: "Iedereen kan wel zagen maar de techniek die je daarbij toepast is heel erg belangrijk. een motorzaag weegt maar liefst zo'n vijf tot zes kilo. Dat is aardig wat gewicht als je daar de hele dag mee door het bos moet lopen zeulen. Vergelijk het maar met een flinke boodschappentas. Wij leren bijvoorbeeld de aspirantvakkrachten het huis van de motorzaag op de stam te laten rusten bij het uitsnoeien. Dat werkt veiliger en ook veel ontspannender". Collega Bouwman voegt eraan toe dat het toepassen van de techniek een automatisme moet worden zodat iemand na de opleiding vanzelfsprekend op de juiste en veilige manier werkt. "Maar we proberen niet alleen ongelukken te voorkomen. Ook besteden we aandacht aan de ergonomie zodat rugklachten, doofheid en dode vingers zich zo min mogelijk voordoen", aldus Bouwman.

Beunhazerij

Dat er binnen de bosbouw zoveel ongeschoolde mensen rondlopen, heeft volgens Brouwer deels te maken met de beunhazerij die in deze sector niet vreemd is. Veel

kleine boseigenaren hebben geen mensen in dienst. Zij besteden het beheer van hun terreinen vaak uit aan kleine aannemers. Brouwer: "Er wordt daarbij veel zwart gewerkt. Je weet hierdoor niet wie er precies werkt en er wordt vaak niet volgens de CAO gewerkt. De veiligheid komt daarmee in het geding. Er zijn ontzettend veel van die kleine bedrijfjes. Een groot deel ervan zou moeten verdwijnen omdat het onmogelijk is voor alle huidige bedrijven in de bosbouw een goede boterham te verdienen".

De LSBC-consulent is erg blij met de vrijwillige erkenningsregeling voor bosbouwbedrijven, een regeling die in 1988 door het Boschap in het leven is geroepen met als doel de beunhazerij uit te bannen. Een van de belangrijke eisen om als bedrijf op de erkenningslijst te worden opgenomen, is dat een groot deel van het personeel moet zijn opgeleid. Zo kan de kwaliteit van de bosarbeid worden opgeschroefd en daarmee ook de veiligheid ervan.

Brouwer legt uit dat enerzijds slechts een klein gedeelte van de bosbouwbedrijven op de hoogte is van vakopleidingen in het kader van het leerlingwezen, anderzijds is er een probleem dat de marges in de bosbouw heel klein zijn. "Daarom zijn de werkgevers binnen deze bedrijfstak gauw geneigd een opleiding voor eigen personeel voor lief te nemen. Dat er weinig geld wordt verdiend in de bosbouw heeft deels te maken met het feit dat slechts weinigen zijn georganiseerd. Als de bosbouw zoals de landbouw georganiseerd zou zijn, dan was het financiële probleem waarschijnlijk kleiner".

De LSBC-cursus van twee jaar kost een leerbedrijf ongeveer 4000 gulden aan scholingskosten. Maar, benadrukt Brouwer, daarvan wordt 2800 gulden ge-

■ "Zagen kan iedereen, maar techniek beheersen niet". (Foto: LSBC)

subsidieerd door de overheid in het kader van de Bijdrageregelingen voor Leerlingen (BVL). "Die 1200 gulden die dan overblijft mag geen belemmering zijn om iemand te laten opleiden of een leerling in dienst te nemen. Aan deze kosten ligt het niet. Het probleem wordt groter als je als werkgever iemand regelmatig een week moet missen in verband met zijn of haar opleiding".

Geen capaciteitsprobleem

Als in de nabije toekomst het aantal aanvragen voor een LSBC-bosbouw cursus toeneemt, is dat geen probleem, zeggen Brouwer en Bouwman. Er kunnen tien tot twintig extra leerlingen bij. En mocht het zijn dat plotseling veel bosbouwbedrijven het nodig vinden dat hun personeel wordt opgeleid, dan is op die vraag volgens het tweetal snel een antwoord gevonden. Maar dat het zo'n vaart zal lopen, geloven zij niet. "We merken telkens dat de leer-

bedrijven ons knelpunt vormen", vertelt Bouwman. "We geven op vakbeurzen veel voorlichting. Telkens blijkt weer dat een opleiding voor het personeel de leerbedrijven geen geld mag kosten. Ze willen allemaal werknemers van 23 jaar en ouder, met alle diploma's en die bij wijze van spreken tachtig uur in de week werken. En dat kan natuurlijk niet".

"Wij proberen op de vrijwillige erkenningsregeling in te spelen door de bosbouwbedrijven te benaderen die nog niet op de lijst van erkende ondernemingen staan. Wij willen hen onder meer op de BVL-subsidiemogelijkheden attenderen. Het is belangrijk dat zoveel mogelijk mensen een scholing krijgen zodat de kwaliteit in de bosbouwsector op een hoger niveau komt en de bosarbeiders ook gezond blijven in tegenstelling tot de huidige situatie waarin velen vroegtijdig het arbeidsproces moeten verlaten".